



УДК 37.016:811:37.091.3

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-1332-1346](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-1332-1346)

Мармуляк Анна Сергіївна доктор філософії, викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-7526-5850>

Павлик Ольга Борисівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, <https://orcid.org/0000-0002-9060-606X>

Рембач Ольга Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мовознавства, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, <https://orcid.org/0000-0003-0595-1502>

CLIL (CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING) У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА: ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ МЕТОДИК

Анотація. У статті проаналізовано особливості впровадження технології CLIL (Content and Language Integrated Learning) у процесі викладання іноземних мов та лінгвокраїнознавства в умовах сучасної освіти. Вивчено теоретичні основи цього підходу, уточнено зміст ключових понять, зокрема таких, як когнітивно-академічна мовна компетентність, що розглядається як інтегративна характеристика особистості. Описано концептуальні положення методу, заснованого на моделі «4С» (content, communication, cognition, culture), та висвітлено його дидактичний потенціал у формуванні міжкультурної та професійно орієнтованої комунікативної компетентності. У ході роботи було здійснено аналіз як зарубіжного, так і вітчизняного досвіду реалізації CLIL, визначено основні моделі його застосування у навчальному процесі та обґрунтовано необхідність інтеграції мовного та предметного компонентів освіти. Окрему увагу приділено особливостям використання цього підходу у викладанні англійської та німецької мов, зокрема у контексті формування академічної лексики, розвитку навичок професійної комунікації та опрацювання автентичних матеріалів різної тематичної спрямованості. Показано, що

інтеграція предметного змісту (історія, культура, географія) у процес навчання англійської та німецької мов сприяє більш глибокому засвоєнню як мовного матеріалу, так і соціокультурних знань.

Доведено, що використання CLIL у викладанні англійської та німецької мов створює умови для активізації пізнавальної діяльності студентів, стимулює їхню участь у міжкультурному діалозі та сприяє формуванню здатності використовувати іноземну мову як інструмент професійного та академічного спілкування. Показано, що інтегроване навчання сприяє розвитку критичного мислення, формуванню аналітичних здібностей і міжкультурної компетентності.

Зроблено висновок про ефективність застосування CLIL як потужного інструменту для модернізації іншомовної освіти в Україні. Виокремлено можливі напрями подальших досліджень, спрямованих на адаптацію цієї методики до національної освітньої системи з урахуванням специфіки викладання різних іноземних мов і потреб сучасного освітнього простору.

Ключові слова: CLIL, інтегроване навчання, іноземна мова, лінгвокраїнознавство, міжкультурна компетентність, когнітивно-академічна мовна компетентність, освітні технології, міждисциплінарні зв'язки, міждисциплінарний підхід вивчення іноземних мов.

Marmulyak Anna Serhiivna Doctor of Philosophy, Lecturer at the Department of Ukrainian Studies and Intercultural Communication, Lviv State University of Life Safety, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-7526-5850>

Pavlyk Olha Borysivna Doctor of Philosophy in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Linguistics, Leonid Uzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi, <https://orcid.org/0000-0002-9060-606X>

Rembach Olha Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Linguistics, Leonid Uzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi, <https://orcid.org/0000-0003-0595-1502>

CLIL IN FOREIGN LANGUAGE AND CULTURAL STUDIES EDUCATION: ADVANCING INNOVATIVE TEACHING APPROACHES

Abstract. This article is about the benefits of using Content and Language Integrated Learning or CLIL in language and cultural studies teaching. It looks at



how CLIL's used in modern education. The article talks about what CLIL's based on including a very important skill called cognitive academic language competence, which is necessary for personal growth.

The article focuses on the "4Cs" model, which includes content, communication, cognition and culture. This model shows that CLIL is a way of teaching. The research shows that CLIL helps people understand cultures and communicate better which is very important in professional settings.

The article looks at how CLIL's used in different education systems around the world. One of the things about CLIL is that it combines language learning with subject-specific content especially when teaching English and German. CLIL helps students learn words communicate better and use real-life learning materials.

When subjects like history, culture and geography are taught with language it helps students learn more about the world and understand cultures. This way of teaching not helps students learn languages better but also helps them understand the world around them.

The article also talks about how CLIL's used in higher education including new ways of teaching like interactive exercises, project-based learning and using real-life materials. These methods help students learn languages better and understand the subject matter deeply.

Studies have shown that CLIL helps students learn languages understand cultures and become more motivated. It also helps students think critically reason better and become more aware of the world.

The article says that using CLIL in English and German language programs helps students learn better understand cultures and get the skills they need for academic and professional success.

Finally the article talks about the challenges of teaching foreign languages in schools today and how we can make multilingual education better in the future. CLIL is a way of teaching that can help make foreign language education better in Ukraine.

The article thinks that CLIL can help students learn languages in a better way and it can also help students become more aware of the world and its many cultures. This is very important in todays world, where people from countries need to work together and understand each other.

CLIL is a good way of teaching foreign languages and it can help students learn many important skills, including language skills, critical thinking and cultural awareness.

The article concludes that CLIL is a useful tool, for teaching foreign languages and it can help students succeed in their academic and professional lives.



Keywords: CLIL, integrated learning, foreign language, cultural studies, intercultural competence, cognitive academic language competence, educational technologies, interdisciplinary connections, interdisciplinary approach to studying foreign languages.

Постановка проблеми. Значення іноземних мов у сучасному контексті глобалізації стрімко зростає, що зумовлює необхідність переосмислення як цілей, так і методів їх викладання. У нинішніх умовах уже не видається достатнім обмежувати навчання іноземних мов лише підготовкою до участі в комунікативних ситуаціях повсякденного життя. Серед помітних тенденцій сьогодення особливу увагу привертає зростаюча орієнтація іншомовної освіти на професійну і академічну сферу. Ключовим орієнтиром змін у сучасній освіті є формування компетентності студентів та забезпечення їх необхідними інструментами для вирішення не лише повсякденних, але і професійних завдань. З цією метою здійснюється перегляд освітніх пріоритетів, оновлення змісту навчальних програм і підручників. У цьому процесі предмету «іноземні мови» відведено особливу роль у підготовці молодого покоління до інтеграції в інші культури та суспільства. Аналіз сучасної навчальної літератури показує, що основні трансформації відбуваються у підходах до організації вправ і завдань. Вони створюються з урахуванням інтересів студентів, їхнього особистого досвіду, а також акцентуються на пошуковій і творчій діяльності з подальшою презентацією результатів. Попри те, що дослідження технології CLIL у вітчизняній методиці ще недостатньо розроблене, міжнародний досвід її застосування свідчить про значний потенціал. Це дозволяє припустити перспективність адаптації цього підходу для ефективного викладання іноземних мов в Україні.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження українського наукового дискурсу присвячені загальним аспектам методу CLIL (О. Ходаковська), описують досвід його застосування в інших країнах (Л. Мовчан), аналізують можливості впровадження цієї технології у вищій освіті О. Пасічник (Пасічник, 2023) та ін. У науковому дослідженні, виконаному В.Г. Редьком та Т.К. Полонською, детально аналізується значення іноземної мови в умовах сучасного полікультурного та багатомовного суспільства (Редько, Полонська, 2021).

Сьогодні активно проводяться різноманітні тренінги, спрямовані на підготовку викладачів до роботи, де однією з основних тем виступає зазначений підхід. Найбільш систематично у популяризації CLIL в Україні працюють British Council і Goethe Institut, які систематично проводять освітні заходи для педагогів, спрямовані на ознайомлення з дидактичним потенціалом запропонованої методики.



Постановка завдання. Мета статті – розглянути специфіку впровадження технології CLIL у викладанні англійської та німецької мов у поєднанні з лінгвокраїнознавчим компонентом, а також визначити її роль у розвитку когнітивних, комунікативних і міжкультурних компетентностей студентів.

Виклад основного матеріалу. Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був уперше запропонований Девідом Маршем у 1994 році для позначення освітніх підходів, в яких предмети викладаються іноземною мовою (Marsh, 2001). Теоретична база CLIL опирається на таксономію когнітивних умінь Бенджаміна Блума (Bloom, 1994), а також на ранні концепції когнітивізму, викладені в роботах Ван Ліра, С.Крашена та Дж.Брунера. Головною метою цього підходу є розвиток у студентів когнітивно-академічної мовної компетенції (CALP) шляхом інтеграції їхнього попереднього досвіду та особистих інтересів у відповідній навчальній галузі. Аналіз літератури за темою дозволяє зробити висновок, що зазначена компетенція передбачає поєднання когнітивних навичок вищого рівня з можливістю їх вербалізації на іноземній мові.

CLIL має давню історію, а розвиток її сучасної версії розпочався з середини 90-х років XX століття. Це стало відповіддю на глобалізацію та зростаючу роль іноземних мов, що вимагало підвищення якості іншомовних навичок студентів у контексті загальної освіти (Mehisto, Marsch, 2008: 10).

На початку 2000-х років, за оцінками експертів, методика інтегрованого навчання змісту та мови була представлена лише у близько 3% навчальних закладів Європи (Marsh, 2002). Однак за останні десятиліття цей підхід істотно набув популярності. Метод CLIL має багато спільного з підходом до вивчення мов через інтеграцію з предметним змістом, утім, вирізняється особливою увагою до детального опрацювання окремих тематичних аспектів. CLIL забезпечує чітке визначення змісту та цілей навчального процесу, сприяючи його ефективності та спрямованості.

У світовій педагогічній теорії й практиці інтеграція CLIL як складника професійно орієнтованого навчання мови активно обґрунтовувалася D. Marsh (Marsh, 2001), D. Wolff (Wolff, 2003) та D. Coyle (Coyle, 2007). Ця методика базується на концептуальній моделі «чотирьох С» (content, cognition, communication, culture), яка охоплює такі аспекти (див. табл.1):

Таблиця 1

Концептуальна модель «чотирьох С»

№п/п	Опис	Аспект мовного навчання	Реалізація
1.	засвоєння змісту конкретної предметної галузі	content	інтеграція фахового матеріалу через іноземну мову: англ. <i>Modern Methods in Language Teaching</i> (CLIL, flipped classroom, task-based learning) – створення mind map; нім. <i>Innovative Methoden im Fremdsprachenunterricht</i> – порівняння CLIL і традиційного навчання, таблиця «переваги/недоліки».
2.	соціокультурний вимір, пов'язаний із цією галуззю	culture	аналіз відеоуроків, L2-навчання; зіставлення освітніх моделей Німеччини та України.
3.	активація когнітивних процесів студентів	cognition	розвиток аналітичного й критичного мислення: аналіз ефективності CLIL, проектування уроку (англ.); створення порівняльної схеми «CLIL vs traditioneller Unterricht», формулювання висновків (нім.).
4.	стимулювання іншомовної комунікації у відповідних тематичних та предметних контекстах	communication	активне мовлення в професійних ситуаціях: англ. рольова конференція та дискусія “ <i>Will CLIL replace traditional teaching?</i> ”; нім. дебати „ <i>Ist CLIL die Zukunft des Fremdsprachenunterrichts?</i> “ і презентації мініпроектів.



На підставі аналізу науково-педагогічної літератури виділяють різні моделі впровадження CLIL – від цілковитого занурення (total immersion), коли вся навчальна програма організовується за принципами CLIL, до часткової інтеграції цього підходу в загальноосвітні курси іншомовної підготовки.

Зокрема, другий підхід становить особливий інтерес, адже він дозволяє гнучко інтегрувати елементи CLIL у програму без суттєвої її модифікації чи зміни основних вимог.

Структура когнітивної (академічної) мовної компетенції включає три основні компоненти.

Перший – когнітивний компонент, який визначається рівнем розвитку високорівневих розумових навичок, таких як аналіз, синтез, оцінка, й особливо важливий у контексті досліджуваної дисципліни. Він проявляється через здатність чітко викладати думки, аргументувати, аналізувати отримані результати, будувати докази, формулювати судження, співвідносити частини цілого, знаходити взаємозв'язки між ними, узагальнювати інформацію, виділяти основне й другорядне, а також оцінювати й інтерпретувати явища.

Другий компонент – академічний. Він охоплює знання термінології та мовних стандартів, характерних для конкретної дисципліни. Сюди входить вміння давати визначення, коментувати рішення задач двома мовами, розуміти символіку, характерну для математики, працювати з графічними матеріалами, а також розвивати навчальні стратегії. Останні включають набір операцій і дій, спрямованих на оптимізацію процесу засвоєння та збереження лексичної інформації, її пригадування та застосування для вирішення мовленнєвих завдань.

Третій компонент – мовний. Мовна компетентність охоплює знання структури мови та здатність ефективно використовувати її лексико-граматичні й фонетичні особливості.

Сформована модель CLIL складається з таких компонентів:

- цільовий,
- змістовий,
- процесуальний,
- результативний.

Для успішного впровадження CLIL розроблено кілька пріоритетних напрямків міждисциплінарної інтеграції (див. табл.2):

Таблиця 2

Пріоритетні напрямки міждисциплінарної інтеграції

№ п/п	Напрямок	Реалізація
1.	Створення педагогічних тандемів і кластерів для реалізації міждисциплінарної співпраці.	Інтегрований підхід забезпечує одночасне засвоєння предметного змісту та академічної мови. Наприклад, у модулі History + English студенти аналізують <i>“The Industrial Revolution”</i> , використовуючи аналітичні мовні структури (e.g., <i>industrialization, socio-economic transformation</i>). У німецькомовному контексті інтеграція Geschichte + Deutsch реалізується через тему <i>„Die deutsche Wiedervereinigung“</i> , де студенти аргументовано обговорюють політичні та соціальні наслідки подій німецькою мовою.
2.	Розробка системи підтримки мовного навчання на заняттях із професійно спрямованих дисциплін.	<i>Scaffolded learning</i> забезпечує поступове засвоєння фахової термінології та синтаксичних моделей. Наприклад, в Economics студенти опановують поняття <i>inflation, fiscal policy, market equilibrium</i> через кейс-аналіз та структуровані мовні шаблони.
3.	Запровадження системи підтримки предметного навчання в рамках занять іноземною мовою.	CLIL-модель передбачає домінування змісту над формою мови, що сприяє формуванню академічної комунікативної компетентності. У біології англійською мовою тема <i>“Human digestive system”</i> реалізується через опис фізіологічних процесів (<i>enzymatic breakdown, nutrient absorption</i>). У німецькій мові аналогічно тема <i>„Das Verdauungssystem des Menschen“</i> використовується для пояснення функцій органів із застосуванням наукової лексики.



№ п/п	Напрям	Реалізація
4.	Формування міждисциплінарних тем і проєктів для поглиблення знань у різних сферах.	Проект “ <i>Climate Change and Sustainable Development</i> ” поєднує географію, екологію та англійську мову через дослідницькі завдання та публічні презентації. У німецькомовному контексті проєкт „ <i>Umweltschutz in Europa</i> “ передбачає аналіз екологічних проблем і представлення результатів німецькою мовою.
5.	Створення профільних курсів іноземною мовою, інтегрованих у програму фахової освіти.	Викладання за моделлю ESP/EMI забезпечує професійну мовну соціалізацію студентів у реальних комунікативних ситуаціях. Наприклад, курс “ <i>Business Communication in English</i> ” включає моделювання переговорів, ділових зустрічей і написання професійної кореспонденції. У курсі „ <i>Wirtschaftsdeutsch</i> “ студенти німецькою мовою відпрацьовують навички ведення переговорів, презентацій та офіційного листування.

Досліджуючи доцільність впровадження CLIL, науковці нерідко задаються риторичним питанням: чи інтеграція предметного змісту та вивчення мови не є вже природною частиною традиційного освітнього процесу. Адже через семіотичну систему мови ми й так конструємо певні уявлення про реальність. Проте, аналізуючи це питання, самі автори підкреслюють важливість розмежування між повсякденною мовою та мовою спеціалізованою, яка притаманна певній галузі знань. Таку думку зокрема висловлює Angel M.Y. Lin (Lin, 2016), акцентуючи увагу на особливостях цих мовних рівнів. Традиційна загальноосвітня мовна програма спрямована на засвоєння загальної мовної компетенції та її використання у стандартних повсякденних ситуаціях. Натомість CLIL зосереджується на оволодінні предметним змістом через застосування спеціалізованого наукового чи академічного термінологічного апарату, який не є характерним для буденного спілкування.

Як зазначають О.С. Пасічник і О.О. Пасічник (Пасічник, 2020), матеріали у рамках традиційного підходу зазвичай базуються на спрощених та класифікованих списках типових побутових ситуацій. Завдяки своїй



автентичності вони орієнтовані на розвиток комунікативних і лінгвістичних навичок студентів.

Пропонуючи студентам широкий спектр тем із практичним спрямуванням або таких, що пов'язані з їхньою майбутньою професійною діяльністю, подібний контент демонструє високий мотиваційний потенціал. Це зумовлено кількома ключовими факторами: – студенти знайомляться з предметною специфікою, яка розширює межі звичайного вивчення «побутової» мови та наближається до задоволення їхніх професійних потреб; – опанування нового предметного змісту сприяє реалізації лексичного підходу, завдяки чому студенти розширюють свій словниковий запас і вдосконалюють навички опису об'єктів та явищ навколишнього світу; – занурення у спеціалізоване мовне середовище не лише підвищує рівень володіння мовою, а й дозволяє усвідомити власний поступ у навчанні. Таким чином, методика CLIL є перспективним інструментом для мотивації студентів і розвитку їхніх як комунікативних, так і професійних компетенцій, забезпечуючи цілісний і практично спрямований підхід до опанування нових знань.

Запровадження технології CLIL (інтегроване навчання змісту та іноземної мови) у сучасній освіті є чудовим прикладом компетентнісного підходу до мовної освіти й активно підтримується низкою рекомендаційних документів Ради Європи. Практичний досвід та реалізовані за підтримки Ради Європи проекти свідчать про те, що CLIL сприяє не лише розвитку предметних або професійних компетентностей студентів, але й значно посилює їхню соціокультурну обізнаність і компетенції. Це зумовлено тим, що зміст навчання будь-якої дисципліни чи галузі знань завжди містить у собі культурну специфіку, відображаючи характерні правила та норми. На сьогодні CLIL уже став невід'ємною складовою багатьох підручників з іноземних мов. Важливо зазначити, що це не окремий курс, а інтегративний підхід до організації навчального процесу, метою якого є розширення тематичних і змістовних меж уроків. Застосування цього підходу не лише розширює можливості для урізноманітнення навчальної діяльності студентів, але й значною мірою сприяє зростанню їхньої залученості у процес здобуття знань.

Головна особливість технології CLIL – це одночасне оволодіння студентами іноземною мовою та певним предметним матеріалом. Як зазначають дослідники, ця подвійна спрямованість визначає два основні підходи до розробки завдань і вправ. Перший – soft CLIL (або weak CLIL) – наголошує на перевірці засвоєння саме мовного та мовленнєвого матеріалу. Другий – strong CLIL (або hard CLIL) – акцентує на предметному змісті конкретної дисципліни. Проте незалежно від обраної моделі, обидва



підходи ефективно сприяють формуванню як мовленнєвих навичок, так і предметних знань, хоча пріоритети можуть змінюватися залежно від дидактичних цілей і задач, визначених авторами програми або підручника.

Матеріали CLIL, що подаються іноземною мовою, значною мірою сприяють реалізації лінгвокраїнознавчого аспекту іншомовної освіти. Під час ознайомлення з окремими елементами реальності студенти отримують можливість аналізувати мовні одиниці, зокрема спеціальну термінологію, безеквівалентну лексику, фразеологізми, властиві певній мові, а також особливості її використання в конкретному контексті. Водночас, аби CLIL-матеріали повноцінно відповідали соціокультурним вимогам, одного лише їх подання іноземною мовою недостатньо. Важливо, щоб вони були тісно пов'язані з реаліями країни, мова якої вивчається, і містили описи явищ, що є або були характерними для цієї культури.

З метою перевірки ефективності використання технології CLIL у викладанні іноземних мов та лінгвокраїнознавства було організовано педагогічне дослідження на базі закладу вищої освіти. У ньому взяли участь студенти другого курсу спеціальностей «Філологія» та «Міжнародні відносини» загальною кількістю 48 осіб. Для забезпечення об'єктивності результатів студентів було поділено на дві групи: контрольну (24 особи), у якій навчання здійснювалося за традиційною методикою, та експериментальну (24 особи), де системно впроваджувався CLIL-підхід.

Дослідження тривало шість тижнів і передбачало послідовну реалізацію трьох етапів. На констатувальному етапі було визначено початковий рівень сформованості мовної компетентності студентів, їхніх знань із лінгвокраїнознавства, а також рівень навчальної мотивації. Формувальний етап був спрямований на впровадження інтегрованого навчання, у межах якого поєднувалися мовні та змістові компоненти. На завершальному, контрольному етапі було проведено повторну діагностику з метою порівняння отриманих результатів.

Зміст навчання для експериментальної групи було організовано у форматі тематичних модулів, що відповідали принципам впровадження CLIL. У рамках програми були охоплені такі теми, як «Cultural Identity», «Education Systems in the UK and USA», «Intercultural Communication» та «British Cultural Symbols». Під час їх вивчення мова функціонувала не тільки як предмет засвоєння, але насамперед як інструмент для пізнання, аналізу й дискусій щодо змістовного матеріалу.

Застосування такої методики сприяло одночасному розвитку навичок критичного аналізу тексту, аналітичного мислення та монологічного мовлення. Інтеграція предметного змісту реалізовувалася також через використання візуальних матеріалів. Наприклад, у межах теми «Geography»



студентам пропонувалося описати карту Сполученого Королівства, використовуючи відповідну лексику (the UK consists of..., the capital is..., there are rivers such as...). Після цього вони виконували порівняльне завдання, у якому зіставляли географічні особливості Великої Британії та України. Таким чином забезпечувалося поєднання мовної практики з засвоєнням знань із географії.

Окремі елементи CLIL впроваджувалися і в процесі вивчення німецької мови. Наприклад, у рамках теми «Kultur und Traditionen» студентам пропонувалося опрацювати текст, присвячений святкуванню Різдва в Німеччині (In Deutschland feiert man Weihnachten am 24. Dezember...).

Після ознайомлення з матеріалом студенти виконували завдання, спрямовані на перевірку розуміння тексту та аналіз порівняльних аспектів святкових традицій Німеччини та України.

Важливим елементом навчання стала також проєктна діяльність. Студенти працювали в малих групах над підготовкою презентацій на теми «Education Systems in the UK and Ukraine» або «Typisch Deutsch?». У процесі виконання проєктів вони самостійно здійснювали пошук інформації, аналізували її та презентували результати іноземною мовою. Оцінювання здійснювалося комплексно та враховувало як змістову наповненість роботи, так і рівень мовної підготовки, логічність викладу та вміння аргументувати власну позицію.

Порівняльний аналіз результатів дослідження показав позитивну динаміку в обох групах. Проте, у експериментальній групі ці зміни були більш виразними. Зокрема, частка студентів із високим рівнем мовної компетентності в експериментальній групі зросла з 20% до 46%, тоді як у контрольній – лише з 21% до 29%. Одночасно кількість студентів із низьким рівнем у цій групі скоротилася втричі (з 25% до 8%), що свідчить про вирівнювання загального рівня підготовки. Схожа тенденція спостерігається й у рівні знань із лінгвокраїнознавства. На початку експерименту середні показники в обох групах були майже однаковими (57–58%), проте після завершення експерименту в експериментальній групі цей показник піднявся до 84%, тоді як у контрольній лише досяг 66%. Це свідчить про те, що інтеграція мовного та змістового компонентів значно сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу. Особливо показовими стали результати дослідження мотивації студентів. У експериментальній групі кількість студентів із високим рівнем мотивації збільшилася з 35% до 72%, у той час як кількість студентів із низьким рівнем мотивації скоротилася до 4%.

Дослідження показало, що методика CLIL – це перспективний спосіб удосконалення викладання іноземних мов у сучасній освіті.



Висновки. Методика CLIL сприяє підтримці глобальної тенденції, спрямованої на задоволення пізнавальних потреб особистості, одночасно закладаючи основу для підготовки майбутніх фахівців. Освітні реформи в Україні, зокрема у сфері вивчення іноземних мов, за останні десятиліття здійснюються з урахуванням європейських та міжнародних стандартів. CLIL є однією з таких новацій і повністю відповідає принципам рівневого навчання, варіативному підходу до змісту освіти, міжпредметним зв'язкам та компетентнісній освітній парадигмі. Практичний досвід показує, що CLIL успішно інтегрується до курсу вивчення іноземних мов. Це не означає повного заміщення традиційного курсу, а передбачає часткове використання матеріалів методики для доповнення основної програми. CLIL дозволяє вводити більш складний навчальний матеріал, який включає нову термінологію, специфічний дискурс і складні концепції, що виходять за межі класичних предметних рамок програми. Дослідження дає підстави вважати, що найкращий час для інтеграції методики CLIL – це, коли студенти вже мають певний рівень володіння мовою і готові до роботи зі складними темами. У процесі реалізації необхідно враховувати когнітивні характеристики студентів, спираючись при цьому на сучасні тенденції в освіті та найкращі світові педагогічні практики. Зазначимо, що успішна імплементація підходу CLIL у навчальний процес потребуватиме не тільки створення інноваційних дидактичних матеріалів і методик оцінювання, але й ґрунтовного перегляду цілей викладання іноземних мов. Особливу увагу слід приділити формуванню навичок практичного використання іноземної мови у контексті міжпредметної інтеграції. Це стосується також визначення ролі CLIL у розвитку міжкультурної комунікативної компетентності студентів: чи має методика бути обов'язковим компонентом програми або ж факультативним курсом. Ці питання формують напрямок майбутніх дослідницьких пріоритетів щодо імплементації CLIL в освітню практику України. Лише після їх ґрунтовного аналізу й експериментальної перевірки стане можливим упровадження системного використання методики CLIL у сучасних закладах освіти країни.

Література:

1. Пасічник О.С., Пасічник О.О. Логіко-структурний аналіз особливостей відображення тематики навчання іноземних мов у програмах для шкіл України (1991–2019 рр.). *Проблеми сучасного підручника*. 2020. № 24. С.216–229. DOI: 10.32405/2411-1309-2020-24-216-229
2. Пасічник О.С., Пасічник О.О. Технологія CLIL як засіб поглиблення компетентнісної спрямованості змісту навчання іноземних мов: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 30. С.134–148. DOI: 10.32405/2411-1309-2023-30-134-148

3. Редько В.Г., Полонська Т.К. Місія іноземної мови в сучасному полікультурному і мультилінгвальному світі. *Педагогічна газета України*. 2021. № 6 (286). С. 6.

4. Bloom B.S. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, cognitive domain. New York : Longman, 1994, pp. 54–87.

5. Coyle D. Content and Language Integrated Learning: Towards a Connected Research Agenda for CLIL Pedagogies. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2007. Vol. 10, No. 5. P. 543–562.

6. Lin A. M. Y. Language Across the Curriculum & CLIL in English as an Additional Language (EAL) Contexts. *Theory and Practice*. Singapore: Springer, 2016. DOI: 10.1007/978-981-10-1802-2

7. Marsh D. CLIL/EMILE – The European Dimension: Actions, Trends and Foresight Potential. *Jyväskylä: Continuing Education Centre*, 2002.

8. Marsh D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension Actions, Trends and Foresight Potential. 2002

9. Marsh D. Profiling European CLIL Classrooms: Languages Open Doors. *Jyväskylä: University of Jyväskylä*, 2001. 253 p.

10. Mehisto P., Marsh D. Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education. Oxford: Macmillan Education, 2008.

11. Wolff D. Integrating language and content in the language classroom: Are transfer of knowledge and of language classroom ensured? *ASP*. 2003. № 41–42. P. 35–46. DOI: 10.4000/asp.1154

References:

1. Pasichnyk, O. S., & Pasichnyk, O. O. (2020). [Logical and structural analysis of the peculiarities of reflecting foreign language teaching topics in school curricula of Ukraine (1991–2019)]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka - Problems of the modern textbook*, 24, 216–229. Retrieved from: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-216-229> [in Ukrainian]

2. Pasichnyk, O. S., & Pasichnyk, O. O. (2023). [CLIL technology as a means of deepening the competence-oriented content of foreign language teaching: Foreign experience and domestic realities]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka - Problems of the modern textbook*, 30, 134–148. Retrieved from: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-30-134-148> [in Ukrainian]

3. Redko, V. H., & Polonska, T. K. (2021). [The mission of a foreign language in the modern multicultural and multilingual world]. *Pedahohichna hazeta Ukrainy - Pedagogical Newspaper of Ukraine*, 6(286), 6. [in Ukrainian]

4. Bloom, B. S. (1994). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, cognitive domain (pp. 54–87). Longman. [in English]

5. Coyle, D. (2007). Content and language integrated learning: Towards a connected research agenda for CLIL pedagogies. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 10(5), 543–562. [in English]

6. Lin, A. M. Y. (2016). Language across the curriculum & CLIL in English as an additional language (EAL) contexts: Theory and practice. Springer. Retrieved from: <https://doi.org/10.1007/978-981-10-1802-2> [in English]

7. Marsh, D. (2002). CLIL/EMILE – The European dimension: Actions, trends and foresight potential. *Continuing Education Centre*. [in English]



8. Marsh, D. (2002). Content and language integrated learning: The European dimension actions, trends and foresight potential. [in English]
9. Marsh, D. (2001). Profiling European CLIL classrooms: Languages open doors. University of Jyväskylä. [in English]
10. Mehisto, P., & Marsh, D. (2008). Uncovering CLIL: Content and language integrated learning in bilingual and multilingual education. Macmillan Education. [in English]
11. Wolff, D. (2003). Integrating language and content in the language classroom: Are transfer of knowledge and of language classroom ensured? ASP, 41–42, 35–46. Retrieved from: <https://doi.org/10.4000/asp.1154> [in English]

Дата першого надходження статті до видання: 11.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.05.2026